Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Goigs i cobles de la Mare de Déu de la Salut de la casa rectoral de l'església de Santa Eulàlia

El Papiol

Ubicació

Comarca: Baix Llobregat
Lloc/Adreça: Carrer Mossen Rull, 8

Coordenades:

Latitud: 41.43797
Longitud: 2.01105
UTM Est (X): 417380
UTM Nord (Y): 4587850

Classificació

Número de fitxa 08158 - 184
Àmbit: Patrimoni immaterial
Tipologia Música i dansa
Estil / època: Modern Barroc Contemporani Popular
Segle XVIII-XIX
Any 1986
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Es segueixen cantant a l'ermita
Protecció Inexistent
Accés Restringit
Ús actual: Religiós
Titularitat Pública
Fitxes associades:
Imatge de la Mare de Déu de la Salut
Casa Rectoral/La Rectoria
Església parroquial de Santa Eulàlia
Goigs de Santa Eulàlia de Mèrida
Pas cobert

Autoria de la fitxa Juana Maria Huélamo Gabaldón
Data de registre de la fitxa: ds., 26/01/2019 - 01:00

Descripció

Composicions poètiques de caràcter popular dedicades a la Mare de Déu de la Salut del Papiol. Es canten col·lectivament, en el marc dels diversos actes religiosos de cert relleu, a fi de donar gràcies pels béns rebuts, o bé com a pregària per demanar la salut física o espiritual de la comunitat. Formalment, la composició poètica es presenta en versos heptasíl·labs. La primera i última estrofa tenen quatre versos i inclouen la tornada (els dos últims versos), que es van repetint al final de cada estrofa. La resta d'estrofes tenen vuit versos. Pel que fa a l'edició impresa dels goigs, tot seguit es descriuen les dos que es conserven a la rectoria de la parròquia de Santa Eulàlia del Papiol:
1. L'edició més antiga que es conserva, ha de correspondre als anys compresos entre 1750-1790, i en ella es fa esment al bisbe Diego de Astorga.
2. La segona edició, més moderna, és de la segona meitat del segle XIX (c. 1870-1890). Es transcriu el text recollit el 1926 pel Mossèn Frederic Martí Albanell (Martí Albanell, 1926:38-40):
"Goigs de Ntra. Sra. De la Salut.Puig ab titol conegut/sou dignament venerada:/siau la nostra advocada/Verge y Mare de Salut.Sou aquell velló sagrat,/figurat a Gedeón,/dels Sants Pares celebrat/per donar salut al món.Quan tot estava perdut/en lo cel fou decretat,/fos vostre titol honrat,/Verge y Mare de Salut
Lo arcàngel Sant Gabriel/ab prestesa singular,/promtament baixà del Cel/venint per anunciar:
Déu tenia previngut/per nosaltres la alegría,/tenint a Vós nit i dia/Verge i Mare de Salut.
Foreu Vós per titular/nou cents anys ha, venerada/en esta iglesia sagrada/per tradició singular:
Sentim molt lo haver perdut7tant temps vostra companyía,/puix sou Vós la nostra guia/Verge i Mare de Salut.
Los miracles que Vós feu/ab títol tant singular,/nos fan a Vós dedicar,/a la Salut com veheu:/Títol ja no conegut,/ara tots lo comprenem,/que sempre de Vós serem/Verge i Mare de Salut.
Lo doble reconegut/de aqueix temps tant dilatat,/penedintse del perdut,/devant Vós està postrat:
A Vós humilment acut,/perque li siau la guia/contra tota malaltia/Verge i Mare de Salut.
De tercianas i quartanas,/de febres i de tot mal,/sou Vós remey cordial:
Sempre vostre zel acut,/ab prestesa singular,/a la que parir voldrà/Verge i Mare de Salut.
Altres miracles Vós feu/si vostre favor demanam;/als lladres feu tenir peu;/deslliurau als qui su reclaman:
En lo mar haveu volgut/al qui en Vós ha confiat,/lliurantlo de tempestat,/Verge i Mare de Salut.
Permés de Déu es estat/bisbe de Astorga en Barcelona,/donantli la enhorabona,/obehïnt lo que ha manat:
que entre tots fos convingut/ser en lo altar col·locada/vostra imatge intitulada/Verge i Mare de Salut.
Puig de tots sou advocada/tenint per tots mals virtut;/ampareu al qui us reclama/Verge i Mare de Salut.
V. Ora pro nobis, Sta. Dei Genitrix.
R. Ut digni efficiamur promissionibus Christi.
OREMUS
Concede nos famulos tuos, quaesumus Domine/Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere,/et gloriosae beatae Mariae sempre virginis interces-/sione a presenti liberari tristitia, et aeterna perfrui/laetitia. Per Christum Dominum nostrum. R. Amen.

Observacions:

A la casa parroquial es conserven copies de dues edicions d'aquest goigs (la primera amb una variant posterior), així com un facsímil fet amb motiu de l'aplec de la Mare de Déu de la Salut de l'any 2000.
Són d'autor desconegut. En relació a la música, existeix una versió musicada de Josep M. Queralt l'any

1986.
Pel que fa a la primera edició, els motius ornamentals són la imatge central de la Mare de Déu dempeus, vestida a la manera de finals del segle XVIII. La imatge porta el nen agafat de la mà esquerra i vara florida a la dreta. Tota aquesta escena està ubicada a l'interior d'una vinyeta rectangular, inserta dins d'un escenari amb cortines recollides a ambdós costats de la Mare de Déu, i al terra, rajoles rectangulars a dos colors. Flanquejant la vinyeta que hi ha a la capçalera del document, hi ha dos tabacs de vímet fi farcits de flors que generen la simetria de la capçalera de la composició. Un marc de xilografia, probablement de boix, decorat amb palmetes delimita tot el conjunt. La darrera línia fa referència al lloc d'impressió dels goigs: Barcelona: Per Bernat Pla Estamper, al carrer dels Cotoners.
Pel que fa a a segona edició,els motius ornamentals són la imatge central de la Mare de Déu dempeus, amb barret d'ales, vestida a la manera del segle XIX. La figura es recolza sobre núvols, i presenta al nen per davant seu (la ma que ho agafa és imperceptible). Tots dos porten sengles vares a les mans dretes: la de la Mare de Déu, amb ornaments florals. A sobre del cap de la Mare de Déu, hi ha el colom de l'esperit sant del qual es generen els raigs que cauen a sobre de les imatges. Tota aquesta escena està ubicada a l'interior d'una vinyeta rectangular, inserta en un escenari amb columnes de capitells decorats. Aquestes columnes que suporten un arc rebaixat, amb l'abillament de cortines recollides a ambdós costats de la Mare de Déu, i al terra, rajoles rectangulars a dos colors. Flanquejant la vinyeta que hi ha a la capçalera del document, hi ha sengles motius florals de grans dimensions, els quals generen la simetria de la capçalera de la composició. Un marc de xilografia, probablement de boix , amb motius florals, delimita tot el conjunt. Una franja vertical central, amb motius diferents al marc, però també florals, divideix en dos la composició poètica. Fora de les línies del marc, i per sota, s'obre la darrera línia en la que es fa referència al lloc d'impressió dels goigs: San Gervasi. Imp. De Torras, carrer de S. Eusebi, núm. 6.

Història

S'ignora l'origen d'aquestes composicions a la Mare de Déu de la Salut, tot i que pressuposant el seu culte com a mínim des del segle XIII en aquest indret, podria ser que ja existís des d'aquell moment. En general, per a tota Catalunya, la primera documentació d'aquest gènere poètic es troba al segle XIV (Crònica de Ramon Muntaner (1325-1328) i el primer text conegut de goigs en català és la Ballada dels goyts de nostre dona en vulgar cathallan a ball redo, conservats al manuscrit del Llibre vermell de Montserrat (de final del segle XIV) (Pons, 1998).
Ni dels goigs ni les cobles se sap l'autor ni la data de les composicions. Pel que fa a les cobles probablement eren recitades amb entonació de cançoneta pels ermitans aun sortien a recaptar pels pobles de la rodalia. L'any 1926 mossèn Frederica Martí Albanell deia que s'havien fet divuit edicions dels Goigs, i vuit edicions de les cobles. Amb posterioritat se n'han fet algunes altres. De qualsevol manera les edicions dels goigs que es conserven a la casa rectoral són del segle XVIII i XIX., i la de les cobles, pels volts de 1760-1770.

Bibliografia

Jordà, J.M. (1998) Albirant la història de l'ermita de la Mare de Déu de la Salut del Papiol. El Papiol: Efadós.
Martí Albanell, Ms. F. (1926) Notes històriques del Papiol. Barcelona: Arts Gràfiques de Rigol i Cia.
Martí Albanell, Ms. F. (1926) Notes històriques del Papiol. Barcelona: Arts Gràfiques de Rigol i Cia,
Pons, A (1998) Exposició: Quin goig de goigs! Facultat de Biblioteconomia i Documentació. Universitat de Barcelona. Http://bid.ub.edu/14pons.htm

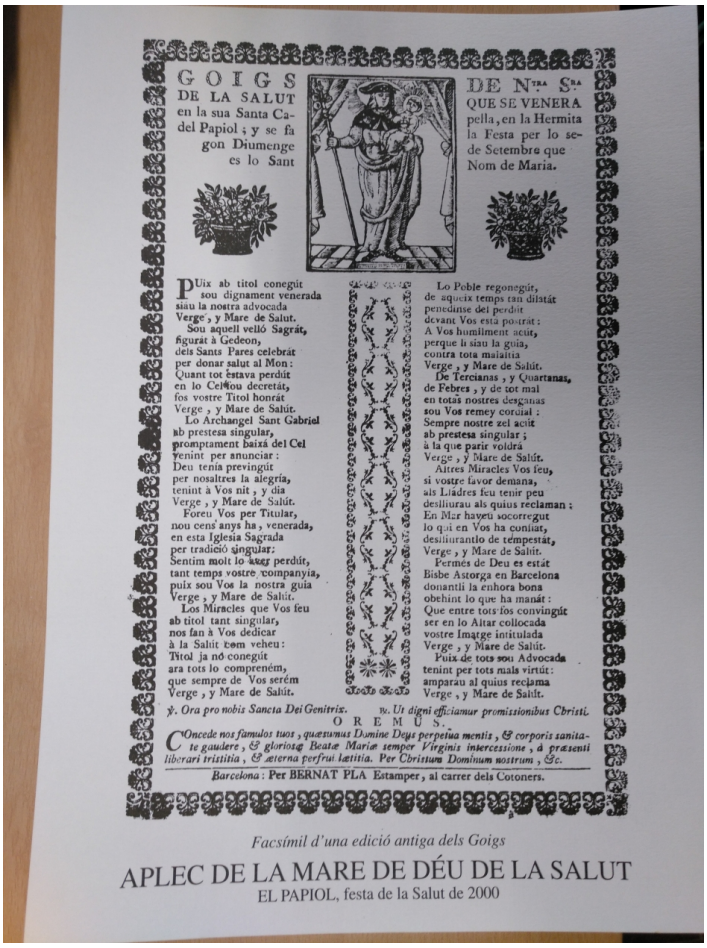

GOIGS
DE LA SALUT
en la sua Santa Ca-
del Papiol ; y se fa
gon Diumenge
es lo Sant

DE Nᵀᴿᴬ Sᴿᴬ
QUE SE VENERA
pella, en la Hermita
la Festa per lo se-
de Setembre que
Nom de Maria.

PUix ab titol conegút
sou dignament venerada
siau la nostra advocada
Verge, y Mare de Salut.
Sou aquell vellò Sagrát,
figurát à Gedeon,
dels Sants Pares celebrát
per donar salut al Mon:
Quant tot èstava perdút
en lo Cel ou decretát,
fos vostre Titol honrát
Verge, y Mare de Salut.
Lo Archangel Sant Gabriel
ab prestesa singular,
promptament baixá del Cel
venint per anunciar:
Deu tenia previngút
per nosaltres la alegría,
venint à Vos nit, y dia
Verge, y Mare de Salut.
Foreu Vos per Titular,
nou cens anys ha, venerada,
en esta Iglesia Sagrada
per tradició singular:
Sentim molt lo haver perdút,
tant temps vostre companyia,
puix sou Vos la nostra guia
Verge, y Mare de Salut.
Los Miracles que Vos feu
ab titol tant singular,
nos fan à Vos dedicar
à la Salut tem veheu:
Titol ja nó conegút
ara tots lo compreném,
que sempre de Vos serém
Verge, y Mare de Salut.

Lo Poble regonegút,
de aquells temps tan dilstát
pendense del perdút
devant Vos esta postrat:
A Vos humliment acut,
perque li siau la guia,
contra tota malaltia
Verge, y Mare de Salut.
De Tercianas, y Quartanas,
de Febres, y de tot mal
en totas nostres desganas
sou Vos remey cordial:
Sempre nostre zel acut
ab prestesa singular;
à la que parir voldrá
Verge, y Mare de Salut.
Altres Miracles Vos feu,
si vostre favor demana,
als Lladres feu tenir peu
desliurau als quius reclaman:
En Mar haveu socorregut
lo qui en Vos ha confiat,
desliurantlo de tempestát,
Verge, y Mare de Salut.
Fermés de Deu es estát
Bisbe Astorga en Barcelona
donantli la enhora bona
obehint lo que ha manát:
Que entre tots los convingút
ser en lo Altar collocada
vostre Imatge intitulada
Verge, y Mare de Salut.
Puix de tots sou Advocada
tenint per tots mals virtút:
amparau al quius reclama
Verge, y Mare de Salut.

℣. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

CConcede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus perpetua mentis, & corporis sanita-
te gaudere, & gloriosæ Beatæ Mariæ semper Virginis intercessione, à præsenti
liberari tristitia, & æterna perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum, &c.

Barcelona: Per BERNAT PLA Estamper, al carrer dels Cotoners.

Facsímil d'una edició antiga dels Goigs

APLEC DE LA MARE DE DÉU DE LA SALUT

EL PAPIOL, festa de la Salut de 2000

GOIGS DE NTRA. SRA. DE LA SALUT,

QUES VENERA EN LA SUA SANTA CAPELLA,

en la hermita del Papiol,
y se fa la festa per
setembre, que es lo
lo segon diumenge de
sant Nom de Maria.

Puig ab titol conegut
sou dignament venerada:
sian la nostra advocada,
Verge y Mare de Salut.
Sou aquell vellò sagrat,
figurat á Gedeon,
dels sants Pares celebrat
per donar salut al mon;
Quan tot estaba perdut
en lo cel fou decretat,
fos vostre títol honrat,
Verge y Mare de Salut.
Lo arcàngel sant Gabriel
ab prestesa singular,
promptament baxá del cel
veniut per anunciar;
Deu tenia previngut
per nosaltres la alegria,
tenint á Vos nit y dia,
Verge y Mare de Salut.
Foreu vos per titular,
nou cents anys ha venerada
en esta iglesia sagrada
per tradició singular:
Sentim molt lo haber perdut
tant temps vostra companyia,
puig sou Vos la nostra guia,
Verge y Mare de Salut.
Los miracles que Vos fea
ab titol tan singular,
nos fan á Vos dedicar,
á la Salut convebens;
Titol ja no conegut,
ara tots lo comprenem,
que sempre de Vos serém,
Verge y Mare de Salut.

Lo poble reconegut
de aquells temps tan dilatat,
penedintse del perdut,
devant de Vos está postrat:
A Vos humilment acut,
perque li sian la guia
contra tota malaltia,
Verge y Mare de Salut.
De tercianas y quartanas,
de febres y de tot mal,
en totas nostras desganas
son vos remey cordial:
Sempre vostre zel acut,
ab predresa singular,
á la que parir voldrá:
Verge y Mare de Salut.
Altres miracles vos fan,
si vostre favor demanan;
als lladres feu témir pen;
dalliurau als quins reclaman:
En lo mar hivern volgut
al qui en Vos ha confiat.
lliurarlo de tempestat,
Verge y Mare de Salut.
Permés de Deu es estat
bisbe de Astorga en Barcelona,
donantli la enhora bona,
obehint lo que ha manat:
Que entre tots fos convingut,
ser lo altar col-locada
vostra imatge intitulada
Verge y Mare de Salut.
Puig de tots sou advocada,
tenut per tots mals virtut:
amparau als quins reclaman
Verge y Mare de Salut.

℣. *Ora pro nobis Sancta Dei Genitrix.* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS.

Concede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus, perpetua mentis, & corporis sanitate gaudere & Gloriosæ Beatæ Mariæ semper Virginis intercessione á presenti liberari tristitia, & æterna perfruí lætitia. Per Christum Dominum nostrum. ℟. Amen.

San Gervasi Imp. de Torras, carrér de S. Eusebi núm. 6

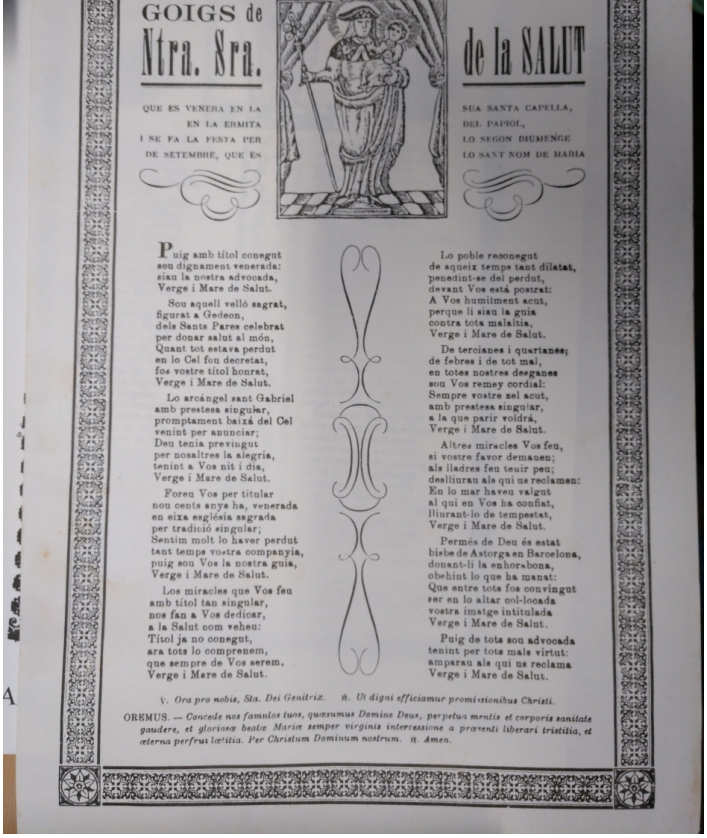

GOIGS de Ntra. Sra. de la SALUT

QUE ES VENERA EN LA SUA SANTA CAPELLA,
EN LA ERMITA DEL PAPIOL,
I SE FA LA FESTA PER LO SEGON DIUMENGE
DE SETEMBRE, QUE ÉS LO SANT NOM DE MARIA

Puig amb títol conegut
sou dignament venerada:
siau la nostra advocada,
Verge i Mare de Salut.

Sou aquell vellò sagrat,
figurat a Gedeon,
dels Sants Pares celebrat
per donar salut al món,
Quant tot estava perdut
en lo Cel fon decretat,
fos vostre títol honrat,
Verge i Mare de Salut.

Lo arcàngel sant Gabriel
amb prestesa singular,
promptament baixà del Cel
venint per anunciar;
Deu tenia previngut
per nosaltres la alegria,
tenint a Vos nit i dia,
Verge i Mare de Salut.

Foreu Vos per titular
nou cents anys ha, venerada
en eixa església sagrada
per tradició singular;
Sentim molt lo haver perdut
tant temps vostra companyia,
puig sou Vos la nostra guia,
Verge i Mare de Salut.

Los miracles que Vos feu
amb títol tan singular,
nos fan a Vos dedicar,
a la Salut com veheu:
Títol ja no conegut,
ara tots lo comprenem,
que sempre de Vos serem,
Verge i Mare de Salut.

Lo poble reconegut
de aquells temps tant dilatat,
pensdint-se del perdut,
devant Vos está postrat:
A Vos humilment acut,
perque li siau la guia
contra tota malaltia,
Verge i Mare de Salut.

De tercianes i quartanes;
de febres i de tot mal,
en totes nostres desganes
sou Vos remey cordial:
Sempre vostre zel acut,
amb prestesa singular,
a la que parir voldrá,
Verge i Mare de Salut.

Altres miracles Vos feu,
si vostre favor demanen;
als lladres feu teuir peu;
deslliurau als qui us reclamen:
En lo mar haveu valgut
al qui en Vos ha confiat,
lliurant-lo de tempestat,
Verge i Mare de Salut.

Permés de Deu és estat
bisbe de Astorga en Barcelona,
donant-li la enhorabona,
obehint lo que ha manat:
Que entre tota fos convingut
ser en lo altar col·locada
vostra imatge intitulada
Verge i Mare de Salut.

Puig de tots sou advocada
tenint per tots mals virtut:
amparau als qui us reclama
Verge i Mare de Salut.

℣. *Ora pro nobis, Sta. Dei Genitrix.* ℟. *Ut digni efficiamur promissionibus Christi.*

OREMUS. — *Concede nos famulos tuos, quæsumus Domine Deus, perpetua mentis et corporis sanitate gaudere, et gloriosa beatæ Mariæ semper virginis intercessione a præsenti liberari tristitia, et æterna perfrui lætitia. Per Christum Dominum nostrum.* ℟. *Amen.*